

«Κάτω από έναν ευρωπαϊκό ουρανό» ("Under a european sky")

Μαρία Εμμανουηλίδου

1. Εισαγωγή

Η εκπαιδευτική πρακτική «Κάτω από έναν ευρωπαϊκό ουρανό» ("Under a european sky") προέκυψε μετά από τη συμμετοχή μου στην Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Δράση "Teachers 4 Europe", που διοργανώθηκε από την αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας. Το έργο βραβεύτηκε στο πλαίσιο της πράξης «Θεσμός Αριστείας και Ανάδειξη Καλών Πρακτικών στην Α/θμια και Β/θμια Εκπαίδευση» για το έτος 2012. Στόχος του προγράμματος είναι να γίνουμε οι εκπαιδευτικοί κοινωνοί της ευρωπαϊκής ιδέας και μέλη ενός ενεργού δικτύου ανταλλαγής απόψεων και καλών πρακτικών στην εκπαίδευση. Όσον αφορά στους μαθητές, γίνεται προσπάθεια να εμπλουτιστούν οι γνώσεις και εμπειρίες των παιδιών σχετικά με τη νέα οικονομική πραγματικότητα και να εξοικειωθούν με βιωματικές και εναλλακτικές παιδαγωγικές τεχνικές.

Η πρακτική εφαρμόστηκε στο 3^ο Πρότυπο-Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Εύοσμου με τους μαθητές της Ε΄ τάξης - είκοσι (20) στο σύνολο-, οι οποίοι ανήκουν στο προχωρημένο επίπεδο γλωσσομάθειας, καθώς οι μαθητές μας από τη Δ΄ τάξη και μετά χωρίζονται σε επίπεδα μετά από διαγωνίσματα κατάταξης. Στην τάξη υπάρχει ένας μαθητής από τη Γεωργία και μία μαθήτρια από τη Ρωσία. Το σχολείο μας εμπλέκεται ήδη σε σχολική σύμπραξη Comenius και η συγκεκριμένη διδακτική πρακτική συμβάλλει στην ενίσχυση και ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής διάστασης, ενώ δίνει κίνητρο στα παιδιά να γνωρίσουν κι άλλα κράτη-μέλη, εκτός των εταίρων, που είναι η Γερμανία και η Πολωνία, προβάλλοντας την πολιτιστική τους κληρονομιά.

2. Θεματικοί άξονες/ προβολή αξιών

Στη διδακτική πρακτική αξιοποιείται η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, μέσω της σύνδεσης του μαθήματος των Αγγλικών με την Κοινωνική και Πολιτική αγωγή, τη Γεωγραφία, τη Μουσική και την Εικαστική Αγωγή. Προβάλλεται η πολυπολιτισμικότητα μέσα από την καταγραφή, παρατήρηση και αξιοποίηση πολιτιστικών στοιχείων μιας ευρείας γκάμας χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενδεικτικά αναφέρω τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία και σαφώς την Ελλάδα. Ωστόσο, κατά τη δημιουργία του πολιτιστικού ημερολογίου των μαθητών, συμπεριελήφθη για τον μήνα Δεκέμβριο και η Ρωσία μετά από πρόταση μαθήτριας που κατάγεται από εκεί. Αν και η συγκεκριμένη χώρα δεν ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανήκει στην πολιτιστική σφαίρα της Ευρώπης και, ως εκ τούτου, θα ήταν άδικο για τη συγκεκριμένη μαθήτρια να μην προβληθεί ο πολιτιστικός πλούτος της χώρας της.

Όσον αφορά στη συμβατότητα με το ΑΠΣ/ ΔΕΠΠΣ, η διδακτική πρακτική κινείται μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο όπου προωθείται ο εγγραμματισμός (literacy) δίνοντας έμφαση στην προφορική και γραπτή έκφραση στη γλώσσα στόχο (Αγγλική), ενώ εκτός της αγγλικής, περιλαμβάνει τους μήνες του έτους στη γερμανική και γαλλική γλώσσα και σε μεμονωμένες περιπτώσεις την ιταλική,

ισπανική και πορτογαλική γλώσσα. Ως εκ τούτου, εκτός από τον θεματικό άξονα του πολιτισμού, προβάλλεται η αξία της πολυγλωσσίας.

Μέσα από εναλλαγή βιωματικών δραστηριοτήτων γίνεται προσπάθεια να γίνει η μαθησιακή εμπειρία διασκεδαστική και να δοθούν στους μαθητές κίνητρα για περαιτέρω διερεύνηση μέσα σε ένα μαθητοκεντρικό πλαίσιο, καθώς δεν αντιμετωπίζονται ως παθητικοί αποδέκτες της γνώσης, αλλά παίρνουν ιδιαίτερα ενεργό ρόλο ως αξιολογητές και συνδημιουργοί της μέσα από συνεχή ενθάρρυνση για ανάπτυξη κριτικής σκέψης και έκφραση των προσωπικών τους αισθημάτων σχετικά με αυθεντικά έργα τέχνης. Το πρόγραμμα συμβάλλει στην ολιστική ανάπτυξη των μαθητών μέσα από την καλλιέργεια συναισθηματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών, οδηγώντας σταδιακά στην κατανόηση δύσκολων εννοιών γύρω από την εικαστική αγωγή, όπως Ιμπρεσιονισμός ή Κυβισμός, ενώ αποδεικνύει περίτρανα πως η τέχνη καταργεί τα σύνορα, αναδεικνύοντας μεγάλες προσωπικότητες της πολιτιστικής Ευρώπης από ένα ευρύ φάσμα καλλιτεχνικών εκφάνσεων, όπως μουσική, ζωγραφική, γλυπτική και λογοτεχνία.

3. Εφαρμογή/ανάπτυξη της διδακτικής πρακτικής

Καθώς το σχολείο μας είναι Πειραματικό και τα Αγγλικά διδάσκονται 8 ώρες εβδομαδιαίως, υπήρχε σχετική άνεση για την υλοποίηση του προγράμματος. Διατέθηκαν 25 διδακτικές ώρες, συγκεκριμένα 2 δίωρα και 1 μονώωρο στο σύνολο πέντε (5) εβδομάδων. Οι μαθητές δημιούργησαν ένα πολιτιστικό ημερολόγιο που παρουσιάζει συγκεκριμένες χώρες της ΕΕ, καθώς και ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που ονομάζεται *Europoly*. Αναζήτησαν στοιχεία στο διαδίκτυο, εργάστηκαν ανά περίπτωση σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες, μπήκαν σε εικονικά περιβάλλοντα διεθνών αιθουσών τέχνης στο διαδίκτυο και στοχάστηκαν πάνω στις αξίες του πολιτισμού και της οικουμενικότητας των έργων τέχνης. Δόθηκε έμφαση στην ιδέα του «Πολιτισμού χωρίς σύνορα», ενώ αξιολόγησαν το πρόγραμμα μέσα από ένα ερωτηματολόγιο και μέσα από τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων που δείχνουν πως εκπληρώθηκαν οι μαθησιακοί-γλωσσικοί στόχοι.

Αναλυτικά:

Κατά την 1^η εβδομάδα έγινε διερεύνηση της υπάρχουσας γνώσης των παιδιών πάνω σε χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από φύλλα εργασίας σχετικά με πρωτεύουσες, εθνικότητες, σημαίες ή νομίσματα. Αξιοποιήθηκαν σε μέγιστο βαθμό οι ΤΠΕ, μέσα από ιστότοπους όπως: η διαδικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης europa.eu, www.googleartproject.com/ (εικονικός χώρος επίσκεψης μουσείων για διαδραστικές δραστηριότητες προσομοίωσης), ilike2learn.com/ilike2learn/Europecapitals.html (για την εύρεση πρωτεύουσας της κάθε χώρας πάνω σε χάρτη της Ευρώπης) και www.jigsawplanet.com/ (για τη δημιουργία puzzles πάνω σε προσωπικά τους αρχεία, όπως χάρτες, σημαίες ή μνημεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Τη 2^η και 3^η εβδομάδα εστίασαμε στη δημιουργία του πολιτιστικού ημερολογίου. Πρόκειται για μια πολύ επιτυχημένη συνεργασία, η οποία ξεκίνησε μέσα από καταιγισμό ιδεών των μαθητών ως προς τη μορφή που θα είχε, αφού τους δόθηκε η πρότυπη σελίδα σχεδιασμού. Οι μαθητές ενεπλάκησαν στη διαδικασία της έρευνας, έχοντας ως στόχο να φέρουν στην τάξη στοιχεία σχετικά με τη χώρα που είχαν αναλάβει να παρουσιάσουν. Κάθε φορά που ολοκλήρωναν ένα κείμενο, προχωρούσα σε ανατροφοδότηση επιβραβεύοντας τα παιδιά τόσο για την αισθητική προσέγγιση της κάθε σελίδας όσο και για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα

Καλές πρακτικές στο πολυπολιτισμικό σχολείο

πολιτιστικά στοιχεία που ήθελαν να παρουσιάσουν. Με την ολοκλήρωση του ημερολογίου, τα παιδιά αποφάσισαν να καταγράψουν σε ένα ένθετο τις ημέρες που έχουν καθιερωθεί ως γιορτές από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως για παράδειγμα την 26^η Σεπτεμβρίου που είναι η Ημέρα Ευρωπαϊκών Γλωσσών.

Την 4^η εβδομάδα τα παιδιά δημιούργησαν το επιτραπέζιο παιχνίδι *Euroopoly*, που είναι μια παραλλαγή του γνωστού επιτραπέζιου παιχνιδιού *Monopoly*, σε συνδυασμό με το παιχνίδι *Trivial Pursuit*. Μία ομάδα σχεδίασε το χαρτόνι πάνω στο οποίο θα έπαιζαν το παιχνίδι, ακολουθώντας σε γενικές γραμμές το ταμπλό του *Monopoly*, ενώ οι υπόλοιποι μαθητές σε ομάδες των τεσσάρων δημιούργησαν τις δικές τους ερωτήσεις, κινούμενοι λίγο πολύ στο πλαίσιο των «εντολών» ή «αποφάσεων» του παιχνιδιού *Monopoly*. Οι ερωτήσεις ήταν ευρηματικές και απέδειξαν πως τα παιδιά είχαν εξοικειωθεί με την ιδέα «Ευρώπη–Πολιτισμός», επισημαίνοντας μέσω προκλήσεων και διεθνών διαγωνισμών τις ευκαιρίες που δίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, οι κάρτες «βραβεία-ποινές» που δημιούργησαν, διακατέχονται από αίσθημα σεβασμού της πολιτιστικής κληρονομιάς των κρατών–μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο σχεδιασμός των κανονισμών διαφοροποιήθηκε αρκετά σε σχέση με το πρωτότυπο παιχνίδι *Monopoly*, ενώ υπάρχουν ερωτήσεις που προϋποθέτουν τη λήψη αποφάσεων, αφού παίζει μεγάλο ρόλο και ο παράγοντας ρίσκο όσον αφορά στις κάρτες.

Με την ολοκλήρωση του επιτραπέζιου παιχνιδιού, και αφού βοήθησα να σχεδιαστούν οι κάρτες στον η/υ, τα παιδιά έπαιζαν το παιχνίδι σε τέσσερις ομάδες των πέντε ατόμων. Την 5^η εβδομάδα έγινε αξιολόγηση του προγράμματος από τα ίδια τα παιδιά με δύο τρόπους: α) Με ένα ερωτηματολόγιο που ακολουθεί τις βασικές αρχές του Ευρωπαϊκού portfolio Γλωσσών ως προς την απόκτηση κριτικής και δημιουργικής σκέψης και την ενθάρρυνση της επικοινωνιακής δεξιότητας (*Γλωσσικό Βιογραφικό*). β) Δίνοντάς τους ένα χαρτάκι για να ζωγραφίσουν το συναίσθημά τους. Επίσης, τα παιδιά παρουσίασαν στην ολομέλεια τις δημιουργίες τους και οι υπόλοιποι μαθητές χειροκροτούσαν την προσπάθεια των συμμαθητών τους εκφράζοντας παράλληλα τον θαυμασμό τους λεκτικά με επιφωνήματα ή εκφράσεις όπως: “Wow! Great! Amazing!” ξεπερνώντας κάθε ανταγωνιστική τάση. Τέλος, δύο μαθήτριες έπαιξαν στο μεταλλόφωνο τον ύμνο της Ένωσης «Ωδή στη Χαρά» του Ludwig Van Beethoven.

Το πρόγραμμα έκλεισε με το «Μεγάλο Παιχνίδι του Θησαυρού» (*Treasure Hunt*), όπου οι μαθητές κλήθηκαν να φέρουν στην τάξη αντικείμενα που υπήρχαν στα σπίτια τους από χώρες–μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το παιχνίδι έγινε στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του σχολείου μας σε συνεργασία με την Ε2 (το τμήμα των Αγγλικών στο μεσαίο επίπεδο γλωσσομάθειας). Ουσιαστικά οι μαθητές ενεπλάκησαν σε μια δραστηριότητα προσομοίωσης (*simulation*), όπου ως ταξιδιώτες στην Ευρώπη, ανακάλυπταν με τις ομάδες τους αντικείμενα καλυμμένα με μαντήλια, τα οποία συνδέονται αποκλειστικά με συγκεκριμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Αναστοχασμός

Η ανταπόκριση των μαθητών στον πολιτισμικό πλούτο των άλλων χωρών αλλά και η αποδοχή της ιδέας «η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η μεγάλη μας οικογένεια» υπήρξε μεγάλη, όπως φάνηκε και από τη συνέπειά τους όσον αφορά στα χρονοδιαγράμματα. Υπήρξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις διαδικτυακές πηγές, κίνητρο για αναζήτηση πληροφοριών, σεβασμός και αναγνώριση των πολιτιστικών στοιχείων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως προς τη χρήση των πηγών, αναπτύχθηκαν

στρατηγικές που συνετέλεσαν στη διαφοροποιημένη μάθηση προτρέποντας τους μαθητές να πάρουν πρωτοβουλίες και να αξιοποιήσουν τις γλωσσικές δυνατότητές τους στην ξένη γλώσσα (Αγγλική), ενώ ο προσωπικός μου ρόλος ήταν αυτός του συντονιστή και εμπνευστή, παρά του «διεκπεραιωτή». Τα παιδιά απέκτησαν σημαντικές γνώσεις όσον αφορά στο πλαίσιο «Ευρωπαϊκή Ένωση-Πολιτισμός» και, επιπλέον, εκπλήρωσαν μαθησιακούς-γλωσσικούς στόχους που περιστρέφονται γύρω από χώρες-εθνικότητες. Επιπλέον, εμπλούτισαν το λεξιλόγιό τους σχετικά με την τέχνη και τους εκπροσώπους της. Στο σύνολό της, η διδακτική πρακτική «Κάτω από έναν ευρωπαϊκό ουρανό» (“Under a european Sky”) κάλυψε τις ανάγκες των μαθητών που αναζητούν το νέο, το καινούριο, το διαφορετικό, ενώ παράλληλα έδωσε στη μαθήτριά από τη Ρωσία τη δυνατότητα να εντάξει στην πρακτική τα πολιτιστικά στοιχεία της δικής της χώρας.